

Nr 9

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av motioner angående reseersättning vid sjukresor.

Motionerna

I detta betänkande behandlas

motionen 1972: 462 av herr Ångström (fp), vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till sådan ändring av 2 kap. 5 § lagen om allmän försäkring att resor till ortopedisk verkstad och bandagist samt resor för erhållande av hörapparat kan ersättas den försäkrade, när åtgärden står i överensstämmelse med av läkare tidigare utfärdade ordinationer,

motionen 1972: 463 av herr Ångström (fp), vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till sådan ändring i lagen om allmän försäkring att reseersättning kan utgå till tandvård för kvinnor under den tid de är gravida och under en tid av 270 dagar efter förlösning,

motionen 1972: 967 av herr Eriksson i Arvika (fp), vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär översyn av kungörelsen med tillämpningsföreskrifter till sjukreseförordningen i syfte att få till stånd en höjning av kilometerersättningen vid sjukresa med privatbil,

motionen 1972: 984 av herr Alf Pettersson i Malmö m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om översyn av bestämmelserna om reseersättning vid utprovning av ortopediska hjälpmedel.

Gällande rätt

Enligt 2 kap 5 § *lagen om allmän försäkring* äger försäkrad som åtnjutit läkarvård eller sjukhusvård rätt till ersättning för resor i samband med vården. Detsamma gäller försäkrad som vid sjukdom erhållit tandläkarvård vid centralpoliklinik, tandläkarhögskola eller allmänt sjukhus. Däremot utgår inte reseersättning vid mödratandvård.

Genom en år 1971 företagen ändring i 2 kap 6 § *lagen om allmän försäkring* har införts rätt till ersättning för resekostnader även i vissa

andra fall. Det gäller *dels* resor i samband med sådan vård och behandling, som är ersättningsgill enligt redan förut gällande bestämmelser, nämligen konvalescentvård, sjukgymnastisk behandling, viss annan fysikalisk terapi och foniatrisk behandling, *dels* resor i samband med vård som vid sjukdom meddelats av distriktssköterska eller distriktsbarnmorska. Bestämmelser härom finns intagna i 2 och 6 §§ *kungörelsen (1962: 387) angående ersättning enligt lagen om allmän försäkring för vissa utgifter för vård eller behandling i anledning av sjukdom.*

De närmare bestämmelserna rörande reseersättning meddelas i *förordningen (1962: 385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordningen)* och i *kungörelsen (1962: 386) med tillämpningsföreskrifter till sjukreseförordningen (sjukresekungörelsen)*. Dessa bestämmelser kompletteras med föreskrifter som utfärdats av riksförsäkringsverket.

Enligt 2 § sjukresekungörelsen får resekostnadsersättning utges högst efter det billigaste, vanligen förekommande färd sätt som kunnat användas med hänsyn till den sjukets tillstånd. Vid resa med privatbil beräknas resekostnaden till 25 öre per kilometer.

Tidigare riksdagsbehandling m. m.

Resekostnadsersättning vid ortopedisk vård m. m.

Riksdagen har under senare år vid ett flertal tillfällen behandlat motioner rörande ersättning för resor i samband med sådan vård eller behandling, som inte är att hänföra till läkarvård, tandläkarvård eller sjukhusvård.

Vid 1962 års riksdag väcktes en motion med krav på rätt till reseersättning vid inprovning eller utbyte av ortopediska hjälpmedel även i de fall då läkare inte medverkade. *Andra lagutskottet* fann i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1962: 20 lämpligt att frågan gjordes till föremål för prövning av 1961 års sjukförsäkringsutredning. Riksdagens skrivelse överlämnades av Kungl. Maj:t till utredningen.

Under de följande åren väcktes ytterligare motioner ang. reseersättning vid ortopedisk behandling och motioner som syftade till att ersättning skulle utgå för resekostnader bl. a. i samband med behandling av hörselskador, även i de fall behandlingen utfördes av annan än läkare (2LU 1963: 50, 1964: 13, 1968: 31). Samtliga motioner avslogs med hänvisning till den pågående utredningen.

1961 års sjukförsäkringsutredning behandlar i sitt slutbetänkande Ersättning vid vissa sjukvårdande åtgärder och sjukresor (SOU 1970: 56) dels frågor om ersättning för försäkrads utgifter för konvalescentvård och viss annan sjukvårdande behandling än läkarvård dels frågor om ersättning för sjukresor. I fråga om vårdkostnader föreslås vidgade

möjligheter till ersättning inom nyssnämnda områden. Enligt utredningens förslag skall rätten till ersättning för vårdkostnader omfatta förutom de fall där vårdkostnaden är ersättningsgill enligt gällande bestämmelser — dvs. konvalescentvård, sjukgymnastisk behandling, viss annan fysikalisk behandling och foniatrisk behandling — bland annat sådan behandling som ges av arbetsterapeuter, bandagister och hörselvårdsassistenter. Som förutsättning för att ersättning skall utgå inom ramen för den allmänna försäkringen anges att behandlingen föranletts av sjukdom och föreskrivits av läkare samt att den som ger behandlingen tillhör sådan personal som är underkastad tillsyn av offentlig sjukvårdsmyndighet.

När det gäller sjukresor föreslår utredningen att ersättning skall utges för resekostnader i samband med sådana behandlingar, där rätt till ersättning för vårdkostnaden föreligger enligt gällande bestämmelser. Därutöver föreslår utredningen att rätt till resekostnadsersättning införs vid andra sjukvårdande behandlingar, i fråga om vilka utredningen föreslår rätt till ersättning för vårdkostnaden.

Som ovan nämnts genomfördes förra året utredningens förslag i fråga om reseersättning vid konvalescentvård, sjukgymnastisk behandling, fysikalisk terapi och foniatrisk behandling. I propositionen angående dessa lagändringar (prop. 1971: 94) behandlas inte de av utredningen framlagda förslagen om ersättning för vårdkostnader utan endast frågor om sjukreseersättning. Det är enligt departementschefen inte möjligt att ta ställning till förslagen angående vårdkostnader förrän efter överläggningar med sjukvårdshuvudmännen. I fråga om rätten till ersättning för resekostnader ansluter sig departementschefen till utredningens förslag. Han understryker att rätten till ersättning för sådana kostnader enligt förslaget i princip förutsätter att utgiften för själva vården är ersättningsgill och uttalar att en sådan begränsning även enligt hans mening är motiverad med hänsyn till behovet av att hålla reseförmåner inom sjukförsäkringens allmänna ram. I fråga om genomförandet av den av honom förordade utvidgningen av rätten till ersättning för resekostnader erinrar departementschefen om att det är Kungl. Maj:t som fastställt omfattningen av rätten till ersättning för vårdutgifter i ifrågavarande fall på grund av bemyndigande i 2 kap. 6 § lagen om allmän försäkring, varför det genom en utvidgning av detta bemyndigande bör anförtros Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om rätt till ersättning för resekostnader i samband med sådan vård.

Resekostnadsersättning vid mödratandvård

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallade chefen för socialdepartementet år 1970 en sakkunnig för att utreda frågan om utformningen av en tandvårdsförsäkring, 1970 års utredning om tandvårdsför-

säkring (S 1971: 32). I direktiven för utredningen framhålls att syftet med en tandvårdsförsäkring bör vara att göra en god tandvård tillgänglig till en för alla medborgare överkomlig kostnad. Departementschefen påpekar att en tandvårdsförsäkring kan göras allmängiltig men att det också kan finnas skäl för vissa avgränsningar och för prioritering av vissa tandvårdsbehov. Han uttalar vidare att utredningsmannen bör se över den allmänna försäkringens nuvarande ersättningsregler för viss specialtandvård och mödratandvård med sikte på att åstadkomma en samordning med de nya regler som föreslås för tandvård i övrigt.

Vid 1971 års riksdag väcktes motioner med krav på rätt till ersättning för resekostnader vid mödratandvård. Med anledning av motionerna uttalade *socialförsäkringsutskottet* (SfU 1971: 30) bland annat:

I likhet med motionärerna anser utskottet att frågan om resekostnadsersättning vid mödratandvård är angelägen. Utnyttjandet av den viktiga förmånen av fri tandvård för blivande och nyblivna mödrar bör inte försvaras av ekonomiska skäl. Så kan bli fallet för mödrar som har långa avstånd till tandläkare och vid besök åsamkas dryga resekostnader. En snar lösning av problemet bör enligt utskottets mening eftersträvas.

Efter att ha hänvisat till 1970 års utredning om tandvårdsförsäkring fortsatte utskottet:

Med hänsyn till det utredningsuppdrag som föreligger anser utskottet det mindre lämpligt att — — — redan nu besluta om införande av reseförmåner i samband med mödratandvård. Ett sådant beslut bör vägas in i det större sammanhanget beträffande rätt till ersättning för annan tandvård och i samband därmed företagna resor. Å andra sidan anser utskottet det väsentligt att frågan om reseersättning vid mödratandvård blir uppmärksammas under utredningsarbetet alldeles oavsett vilka resultat utredningsmannen kommer till i frågan om en utvidgning av ersättningsbestämmelserna för tandvård i övrigt. Då direktiven för utredningsmannen inte är fullt tydliga i detta avseende bör — — — utredningsmannen få i uppdrag att särskilt beakta denna fråga.

I enlighet med utskottets hemställan beslöt riksdagen att som sin mening ge Kungl. Maj:t till kännas vad utskottet anfört om ersättning för resekostnader i samband med mödratandvård. Den i anledning härav avlåtna skrivelsen till Kungl. Maj:t har sedermera överlämnats till 1970 års utredning om tandvårdsförsäkring, som enligt uppgift kommer att avlämna sitt betänkande under sommaren eller hösten 1972.

Kilometerersättningen vid sjukresor med privatbil

Sjukförsäkringsutredningen diskuterar i sitt slutbetänkande (SOU 1970: 56) också frågan om höjning av ersättningen för resa med privatbil. Utredningen erinrar till en början om att den nuvarande kilometerersättningen, 25 öre, tillkom vid en avvägning mellan de rörliga kost-

naderna för egen bil och utgifterna för dyrare färdmedel och att syftet med denna konstruktion var att förmå de försäkrade att avstå från resa med dyrare färdmedel även i de fall detta varit försvarligt. Utredningen föreslår att privatbil generellt skall godtagas som billigaste färdmedel — något som departementschefen förklarar sig icke helt kunna biträda men överlåtit till riksförsäkringsverket att ta ställning till — och understryker att det med hänsyn härtill finns anledning att iaktta viss återhållsamhet vid beräkningen av vad som skall anses vara faktiska rörliga kostnader vid fastställande av kilometerersättningen. Utredningen hänvisar till en år 1969 gjord uppställning över kilometerkostnaden för personbilar i olika prisklasser, vilken varierar mellan 20,9 och 29,9 öre. Utredningen menar att det från de sålunda angivna utgångspunkterna är lämpligt att den gällande kilometerersättningen om 25 öre bibehålls oförändrad.

Enligt riksskatteverkets anvisningar för 1972 års taxering (Meddelanden från riksskatteverket I nr 4/1971 p. 2) bör, i de fall förutsättningar föreligger för avdrag för bilkostnader vid användning av egen bil för resor till och från arbetsplatsen, sådant avdrag medges med 33 öre/km vid körsträckor t. o. m. 1 000 mil/år och med 21 öre vid körsträckor däröver.

Enligt de för statstjänstemän gällande bestämmelserna om ersättning för resa med egen bil uppgår ersättningen per kilometer — bortsett från de nordligaste länen — till 48 öre vid en körlängd t. o. m. 700 mil/år, till 32 öre vid körlängder däröver t. o. m. 1 500 mil/år och till 27 öre vid längre körsträckor.

Utskottet

Resekostnadsersättning vid ortopedisk vård m. m.

Enligt 2 kap. 5 § lagen om allmän försäkring har försäkrad som åtnjutit läkarvård eller sjukhusvård rätt till ersättning för resor i samband med vården. Efter en lagändring 1971 utgår därjämte i vissa fall ersättning för resor i samband med annan vård eller behandling i anledning av sjukdom. Det gäller dels sådana fall, där själva vården är ersättningsgill enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser, nämligen konvalescentvård, sjukgymnastisk behandling och vissa andra s. k. sjukvårdande behandlingar, dels vård hos distriktssköterska och distriktsbarnmorska.

I motionerna 1972: 462 och 1972: 984 framläggs förslag som syftar till att rätten till reseersättning utvidgas till att omfatta vissa fall, där ersättning för själva behandlingen nu inte utgår inom ramen för den allmänna försäkringen. Det föreslås att ersättning skall utgå för resor till ortopedisk verkstad och bandagist och resor för erhållande av hörapparat.

Frågan om ersättning för resor i samband med s. k. sjukvårdande behandlingar togs upp av 1961 års sjukförsäkringsutredning i dess slutbetänkande Ersättning vid vissa sjukvårdande åtgärder och sjukresor (SOU 1970: 56). Utredningen föreslog att resor i samband med ortopedisk behandling och behandling utförd av arbetsterapeuter, bandagister, hörselvårdsassistenter m. fl. skulle bli ersättningsgilla. I betänkandet föreslogs emellertid också att ersättning skulle utgå för själva behandlingen. Rätt till ersättning för resekostnader förutsätter enligt utredningens förslag i princip att själva behandlingen är ersättningsgill.

I den proposition (prop. 1971: 94) som följde på utredningens betänkande behandlades inte de av utredningen framlagda förslagen om kostnader för vård och behandling utan endast frågor om reseersättning. Departementschefen framhöll att det inte var möjligt att ta ställning till förslagen angående vårdkostnader förrän efter överläggningar med sjukvårdshuvudmännen. I fråga om rätten till ersättning för resekostnader anslöt sig departementschefen till den av utredningen fasthållna principen att rätten till sådan ersättning förutsätter att utgiften för vården är ersättningsgill. Han menade att en sådan begränsning var motiverad med hänsyn till behovet att hålla reseförmånerna inom sjukförsäkringens allmänna ram. Mot bakgrund härav framlades förslag om utvidgning av reglerna om resekostnader endast i fråga om sådan vård och behandling, som var ersättningsgill enligt gällande bestämmelser.

Utskottet finner det angeläget att frågan om reseersättning i samband med sådana behandlingar som åsyftas i motionerna så snart som möjligt får en tillfredsställande lösning. Det av sjukförsäkringsutredningen framlagda förslaget i ämnet sammanhänger med frågan om ersättning för kostnaderna för själva behandlingen. Denna fråga är i sin tur beroende av andra frågor rörande sjukförsäringen. Enligt vad utskottet inhämtat kommer en översyn av hithörande ersättningsfrågor att företas så snart den utredning som behandlar ersättningsystemet vid privatläkarvård framlagt sitt betänkande. I avvaktan på den allmänna översyn av ersättningsfrågorna som sålunda kommer att företas finner utskottet inte skäl att frångå den hittills gällande principen att ersättning för resekostnader utgår endast i samband med ersättningsgill sjukvård. Utskottet avstyrker därför motionerna 1972: 462 och 1972: 984.

Resekostnadsersättning vid mödratandvård

Socialförsäkringsutskottet behandlade vid förra årets riksdag en motion om resekostnadsersättning vid mödratandvård (SfU 1971: 30). Utskottet uttalade då bland annat att utnyttjandet av förmånen av fri tandvård för blivande och nyblivna mödrar inte borde försvåras av ekonomiska skäl och att en snar lösning av problemet borde efter-

strävas. Med hänsyn till det arbete som pågick inom 1970 års utredning om tandvårdsförsäkring ansåg utskottet emellertid att det var mindre lämpligt att redan då besluta om införande av reseförmåner i samband med mödratandvård. Utskottet underströk att det var väsentligt att frågan om reseersättning vid mödratandvård blev uppmärksammas under utredningsarbetet. På grund härav och då direktiven för utredningen enligt utskottets mening inte var fullt tydliga i ifrågasvarande avseende ansåg utskottet att utredningen borde få i uppdrag att särskilt beakta frågan. Riksdagen beslöt därefter med bifall till utskottets hemställan att som sin mening ge Kungl. Maj:t till kännas vad utskottet anfört. Kungl. Maj:t har sedermera till utredningen överlämnat riksdagens i anledning härav avlämnade skrivelse.

Utskottet vidhåller den ståndpunkt utskottet intog till den vid förra årets riksdag framlagda motionen i samma ämne. Med hänsyn till att frågan är föremål för utredning av 1970 års utredning om tandvårdsförsäkring och denna enligt uppgift kommer att avlämna sitt betänkande under sommaren eller hösten 1972, finner utskottet inte anledning föreslå riksdagen att nu ta något initiativ i frågan. Utskottet avstyrker därför motionen 1972: 463.

Kilometerersättningen vid sjukresor med privatbil

Den nu gällande ersättningen om 25 öre/km vid sjukresor med privatbil har varit oförändrad sedan 1960. I andra sammanhang har emellertid de beräknade kostnaderna för bilresor räknats upp, t. ex. i fråga om ersättning till statstjänstemän för bilresor i tjänsten och i fråga om de vid inkomsttaxeringen medgivna avdragen för resor till och från arbetsplatsen. Ehuru det från denna synpunkt kan te sig befogat att höja den nuvarande ersättningen vid sjukresor, är det dock inte utan vidare givet att en höjning är motiverad. Det kan nämligen med visst fog göras gällande att den medgivna ersättningen från början varit väl högt tilltagen. Om man i likhet med motionären jämför ersättningen vid sjukresor med det avdrag för bilresor till och från arbetsplatsen som medges vid inkomsttaxeringen ligger det inte, som motionären gjort gällande, närmast till hands att ta som riktmärke det belopp om 33 öre/km som gäller vid resor t. o. m. 1 000 mil/år. Det är enligt utskottets mening riktigare — bl. a. med hänsyn till att det vid sjukresor är fråga om enstaka resor, där det inte finns anledning att räkna med de fasta bilkostnaderna — att som jämförelseobjekt ange det avdrag som vid inkomsttaxeringen medges vid längre körsträckor, nämligen 21 öre/km. Det kan i sammanhanget också nämnas att bilersättningen till statstjänstemän för tjänsteresor vid körsträckor över 1 500 mil/år uppgår till 27 öre/km. Vid dessa jämförelser framstår inte den ersättning, som utgår vid sjukresor, som anmärkningsvärt låg.

Mot bakgrund av det anförda finner utskottet i likhet med sjukförsäkringsutredningen, som i sitt betänkande SOU 1970: 56 underströk att det fanns anledning att iaktta återhållsamhet vid beräkningen av kilometerersättningen vid sjukresor med privatbil, att den gällande ersättningen om 25 öre/km lämpligen bör bibehållas oförändrad. Utskottet avstyrker därför motionen 1972: 967.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår

- 1) motionen 1972: 462,
- 2) motionen 1972: 463,
- 3) motionen 1972: 967,
- 4) motionen 1972: 984.

Stockholm den 29 februari 1972

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Lundberg (s), Ringaby (m), Karlsson i Ronneby (s), Magnusson i Nennesholm (c), Persson i Stockholm (s), Mundebo (fp), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Björck i Nässjö (m), Olsson i Stockholm (vpk), Andersson i Nybro (c), fröken Bergström (fp), herrar Signell (s) och Lindström (s).